

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Reforma sinodală în România.

Văzând cum discuțiile pe tema reformei sinodale în România iau dimensiuni tot mai mari și mai îngrijitoare pentru biserica ortodoxă română, am crezut că e bine să-și precizeze și ziarul nostru de nou punctul său de vedere, ca organ al mitropoliei gr. ort. române dela noi. Am rugat deci pe unul dintre dignitarii bisericii noastre să ne comunice părerile cercurilor noastre înalte bisericești în chestia aceasta, și am fost fericit a primi, drept răspuns, articolul care urmează, asupra căruia atragem atențiunea deosebită a cetitorilor noștri:

În regatul român s'a încins o discuție înfocată pe tema, dacă legea despre înființarea consistorului superior în biserica ortodoxă română de acolo este sau nu conformă cu canoanele bisericii orientale; s'a scris în ziare și în broșuri mult, pro și contra, fără a se ajunge la vre-un rezultat.

Nu intenționăm prin scrierea acestor rânduri a ne arunca și noi în scena luptei purtate cu o patimă neobicinuită în biserică, cu atât mai puțin vom încerca a da o deslegare a chestiunii pe terenul teoriei, perzându-ne în noianul vast al canoanelor, cari s'au adus cândva de biserica universală.

În scopul lămuririi chestiunii ce ne preocupă și ce trebuie să ne intereseze și pe noi Românii ortodoksi din monarhia austro-ungară, vom atinge numai pe scurt unele puncte principiale, privitoare la stadiul în care stăm bisericește față de dreptul canonic.

Dacă facem o reprivire asupra legislațiunii bisericești, dela început până astăzi, ne convingem, că în biserică și în special în biserica orientală a dominat principiul *representativ*, care și-a aflat expresiune în si-

noade, unde prin canoane s'au regulat trebile bisericești în toate direcțiunile. Hotărârile s'au adus prin sfinții părinți ai bisericii, întruniți în sinoade locale și ecumenice. Canoanele ce s'au adus, unele privesc dogmele religiunii creștine, cari bazându-se pe sfânta scriptură și îndeosebi pe învățăturile evanghelice, sunt pentru toate timpurile neschimbătoare, iar alte canoane au regulat administrația, justiția, disciplina bisericească, tot pe baza sfintei scripturi și a tradiției sfinte.

Aceste canoane în multe privințe au fost influențate și determinate de stările din afară culturale, civile și politice, în deosebitele state.

Cu privire la categoria din urmă a canoanelor, a fost lucru natural, că biserica încă până era reprezentată în sinoadele ecumenice a abrogat sau schimbat unele din canoane, altele de sine au devenit obsolete în decursul timpului, și aceasta s'a întâmplat spre binele și salutea bisericii. Din aceste considerațiuni, dacă ar mai fi astăzi posibilă în ori ce formă întrunirea bisericeșilor în sinoade ecumenice, cel mai bun și necesar lucru ar fi, ca să se statorească acum, după o mie de ani, cari din canoanele acestea ale bisericii mai corespund împrejurărilor de astăzi, și cari nu? Cele din urmă apoi să se delăture, și alte nouă, după recerințele timpului, să se aducă, căci legile și canoanele trebuie să fie spre binele bisericii, nu spre stricăciunea ei.

Canonul 2 al sinodului din Trulla obligă, cu adevărat, pe întreaga biserică a observa prescrierile canonice; cu toate acestea admite, ca biserica, întrunită în sinoade, pe lângă observarea învățăturilor fundamentale evanghelice, să poată *delătura* norme vechi și statorește alte nouă, după trebuințele timpului, căci biserica așa crede, că Duhul sfânt și astăzi luminează pe reprezentanții bisericii întruniți în sinoade pentru a re-

gula trebile bisericești. Aceasta se vede și din canonul 30 al aceluiași sinod trullan, din care reiese, că chiar și bisericele particulare pot avea un drept bisericesc particular pentru administrațiunea din afară, și pentru îndreptarea vieții bisericești, după împrejurările locale.

Bine înțeles, aceasta nu se referă la canoanele de cuprins dogmatic, de cari nimenea nu se poate atinge, și cari pentru toate timpurile sunt nestrămutabile.

Bisericele orientale particulare naționale de astăzi din vecinătatea noastră, începând cu Rusia, Bulgaria, Muntenegru, în măsură mai mică, și Grecia și Sârbia, ba chiar și patriarhia din Constantinople, apoi metropoliile din Carloviț și din Sibiu, adevărat, cu multă precauțiune și cumpătate, au usat de acest drept și au organizat și regulat administrația bisericească conform recerințelor timpului, trebuințelor locale și împrejurărilor politice. Toate aceste biserici au deschis calea în administrația bisericească și în regularea trebilor bisericești și pe seama elementului mirean și a preoților de mir, prin ce biserica s'a întărit și a căpătat o pulsațiune de viață mai vie și mai trainică în tot organismul și în toate membrele ei, după ce aceștia sunt în pozițiune a cunoaște și judeca mai bine trebuințele turmei cuvântătoare ce o păstoresc. Pe lângă această chestiune pare a se întoarce de present toată discuția la biserica din regatul român.

Pentru a ilustra și mai bine situațiunea și pentru cei mai puțin inițiați în materie de drept canonic, vom aduce un exemplu. Canoanele dispun, că episcopul este domn, stăpân (despota), el este totul în toate, judecătoriu, administrator, voia lui este hotărâtoare, averea bisericii o chivernisește el după a sa pcepere, fiind răspunzătoru numai înaintea lui Dumnezeu, etc.

Frumoase cuvinte sunt acestea și se potriveau atunci, când episcopul era idealizat; lumea însă tot mai mult s'a convins, că nu toți episcopii sunt ca ingerii, și între ei se află și oameni cu slăbiciuni omești. Ce ne sunt bune canoanele, dacă un episcop a putut abuza cu ușurință de averea bisericii, de aceea avere, care s'a adunat creștărește dela poporul sărac, spre scopuri culturale și bisericești? Ceea ce s'a întâmplat, nu la noi, ci la alții.

Domnitori lumești, împărații, regii și principii, încă au avut putere discrețională de moarte și viață asupra supușilor lor; cu progresarea civilizațiunii însă ei au abzis de aceste prerogative, și ajungând la valoare principiile constituționale și-au împărțit sarcinile regimului cu ministrii responsabili și cu reprezentanții țării. Au nu tot aceeași ar trebui să fie și pe terenul bisericesc, mai ales că în biserică dela începutul ei a domnit principiul reprezentativ constituțional?

Metropolitul *Șaguna*, care cunoștea canoanele și le înțelegea mai bine decât alți contemporani, a resignat la prerogativele puterii episcopale, ce i-o asigurau canoanele și a căutat ce este bine și de folos pentru biserica sa, pe care a condus-o cu glorie. A adunat în jurul său pe toți bărbații luminați, preoți și mireni, în consistorii și sinoade, pentru a lucra și lupta împreună la ridicarea bisericii sale spre o stare mai bună.

Șaguna a introdus epitropiile bisericești pentru administrarea averii dela episcopie, și cu mireni, ca administrația ei să fie pe viitoriu controlată.

Încă de când a introdus metropolitul *Șaguna* statutul organic în metropolia noastră s'au aflat cătitori asupra faptei lui, cari cu provocare la canoane au condamnat fapta. Metropolitul însă tot cu provocare la canoane, pe care le cunoș-

FOIȘOARĂ.

In biserică.

Cunoscutul profesor și literat din București *Th. D. Speranția* publică în numărul din urmă al „*Albinei*” articolul de mai la vale, al cărui conținut, cu toate că sună la adresa publicului din regatul român, ori mai bine, din capitala regatului român, poate că se potrivește iei-colea și la publicul nostru cercetător de sfânta biserică, de aceea îl reproducem, după cum urmează:

E cu desăvârșire departe de buna cuviință felul cum s'au obișnuit la noi oamenii să stea în biserică.

Ai crede, că biserica e un loc de întâlnire cu ori ce fel de scopuri, numai cu gândul de a sta omul un moment să se gândească la Dumnezeu, să se reculească de ce a făcut și de ce e pe cale să facă, — nu.

Preotul oficiază, și închipuește lucrurile dumnezeiești, patimile mântuitorului, sfânta transubstanțiere a pâinei și a vinului în cinstitul trup și sânge al celui ce de bună voie și fără de păcat s'a jertfit pentru lume, — iar oamenii stau de vorbă, vorbesc de treburi, vorbesc de rău pe alții, clevețesc, și se strică de răs.

Nu mai zic, că în bisericele streine, prin alte țări nu s'ar suferi asemenea lu-

oru, căci dacă ai îndrăzni un moment să uiți unde te găsești, numai decât s'ar găsi cineva, ca să te ia de guler să te dea afară pe ușă.

Cu toate acestea, nu e numai din vina oamenilor lucrul acesta, nu e numai din vina publicului.

Publicul, oamenii le fac acestea, pentru că nu știu ce fac.

Ce și zic oamenii? Las' că se roagă preotul pentru noi, noi nu știm să ne rugăm așa de bine ca el.

Oamenii știu că, dacă se sue în trasură, lasă pe oai să tragă, nu e nevoie să mai împingă și dâșii. Dar cu rugăciunea nu e așa. Poate să se roage preotul, și o mie de preoți și de vlădici, e tot de geaba pentru tine. Ei se roagă numai pentru dâșii și pentru acei cari își unesc cu dâșii gândul și inima. De aceea în biserică se zice: *Ca într'un gând să mărturisim*. Într'un gând!.. Dar dacă gândul tău e pe dealuri, dacă gândul tău zboară în conversații la lucruri lumești, atunci numai e într'un gând, atunci e necuviință, atunci e păcat, că nesocotești cele sfinte. Și mai bine era să nu intri în locașul Domnului.

Dar, cum zic, publicul le face acestea din neștiință.

Publicul n'are nici habar de ceea ce petrece, de tainele ce se închipuiesc în timpul sfintei slujbe.

În școli se învață „religie”, adică să învață fel de fel de lucruri privitoare la

religie, se învață despre persecuții, despre fel de fel de eretici și erezii, se învață despre diferiții Vlădici și Mitropoliți și Papi, și despre ceterile din biserică; dar nu se învață ce se face, ce se petrece, ce se închipuiește în sfânta slujbă a liturghiei.

De aceea vezi adesea în biserică chiar oameni de oarecare condiție, cari stau în strană, ori chiar sed în strană, în momentele sfintei prefaceri a pâinei și a vinului, când dator sunt credincioșii, dacă nu îngenunche, cel puțin în picioare să stea cu fața la pământ, și afară din strană.

Ce știu să facă la noi oamenii? Fac și ei la cruci. Fac cruce și când se potrivește și când nu. Om de bună condiție, ca și cea din urmă babă, face la cruci, atâta știe.

De câțiva ani autoritatea superioară școlară a avut în vedere lucrurile acestea la facerea programelor de religie, dar până când învățăturile acestea să dea tot efectul, ar putea să facă ceva și preoții.

Preoții ar trebui să se gândească să facă un fel de predici, sau mai bine un fel de lecții, în cari rând pe rând și câte puțin să explice credincioșilor din poporul lor, ce înseamnă fiecare lucru ce este în biserică, și ce înseamnă fiecare mișcare din timpul sfintei slujbe: De pildă: Ce înseamnă proscomidia și locul proscomidiei, eșirea cu sf. evanghelie, eșirea cu sfintele daruri, sf. masă, ușile împărătești și ușile celelalte, etc. etc.

Și când vor ști oamenii ce înseamnă ceea ce văd și ce se petrece sub ochii lor, fără voia lor vor fi cu gândul acolo, fără voia lor vor urmări sfânta slujbă.

Și cred că nu ar fi greu lucrul acesta.

Pentru unii ar fi prilej să mai oitească, să-și reîmprospăteze cunoștințele lor liturgice, pentru alții ar fi numai să-și găsească chipul cum să împărtășească enoriașilor aceste cunoștințe și timpul potrivit când să le împărtășească.

Cred că acesta ar fi nu numai un material instructiv, dar și atrăgător.

Luând cunoștință de însemnarea lucrurilor sfinte, oamenii vor căpăta și dragoste pentru ele, iar această dragoste îi va apropia de biserică, de care mulți sunt prea departe, prea străini. Și mulți poate fără voia lor.

Și datoria păstorilor e de a-și aduna și ținea împrejurul lor toată turma.”)

Th. D. Speranția.

*) Ideea dlui *Speranția* e foarte bună. Ne-am bătut capul și noi mai de multeori cu ea. Și fiindcă avem o astfel de carte, tâlcuitoare de lucrurile bisericești și de părțile singuratic ale sfintei liturgii, carte însă, care e prea puțin cunoscută, ori poate că nu e cunoscută de loc: *Epitomu lui Dimitrie Cichindeal*, tradus din *sârbește*, — promitem că ne vom supune sarcinei de a prelucra de nou cartea și a o publica în coloanele ziarului nostru, scoțându-o și în broșură separată.

Redacțiunea.

tea desigur mai bine decât alții, a introdus constituția bisericească, pentru care posteritatea îl va binecuvânta.

Prin aceea, că în consistoriu și în sinoade pe lângă preoți a introdus și elementul mirean, n'a scăzut vaza și autoritatea sa episcopală, pentru că superioritatea intelectuală și aureola sa de arhieru investit cu darul cel mai înalt al preoției și erudițiunea sa i-a asigurat cuvântul hotărâtor în regularea treburilor bisericești, administrative și juridictionale, — bine însemnând, că chestiunile dogmatice și sacramentale au fost și sunt rezervate Preasfințitului sinod arhieresc, la care iau parte numai episcopii din metropolie. Același lucru trebuie să credem că s'a intenționat și în biserica din România, după regularea cea nouă.

Mărturisim deci, că ne-a atins foarte dureros, pe cei mai mulți din aceste părți, pronunțarea *anatemiei* din partea părintelui Episcop *Gherasim* din Roman, deși din cele cetite așa am putea înțelege, că dânsul ar fi declarat în sfântul sinod, că înseși canoanele citate de P. S. Sa anatemizează pe cei ce le-ar desconsidera, și că nu P. S. Sa ar fi anatemitat pe membrii sfântului sinod. Esact deci nu cunoaștem starea lucrului. Știm însă, că în biserică au fost casuri, când sinoadele au comunicat pe câte un rătăcit și l-au stigmatizat de eretic, dar nici când nu s'a întâmplat, ca unul să anatemizeze un întreg sinod. Nu putem crede aceasta nici dela P. S. Sa, episcopul *Gherasim*, căci P. S. Sale îi stă doară în drept a combate legea pe altă cale, ca membru al sinodului și al senatului, și în chipul acesta își putea ajunge dorința pe calea aceasta. Pentru că va ști și P. S. Sa, tot așa de bine ca și noi, că o asemenea afurisenie nu are de urmare decât scisiunea între membrii sfântului sinod, și prin aceasta scisiunea în biserică, spre dauna acesteia, și spre folosul celor ce tind la astfel de scisiune. Cu atât mai vătos nu credem, că aceasta ar fi fost intențiunea P. S. Sale, căci atunci, Preasfințitul episcop dela Roman, *Gherasim*, când a condamnat atât de categoric aducerea legii din chestiune pentru primirea în consistoriu superior nou introdus în biserică a preoților mirenii, declarând aceea lege de anticanonică, ar fi condamnat pe toate bisericile surori din țările vecine, cari au făcut asemenea inovațiuni în aceleași direcțiune, așa, că de aici ar urma, că toate bisericile ortodoxe vecine, din Rusia, Grecia, Bulgaria, apoi metropoliile din Sibiiu și Carloviț, ar fi depășit marginile canonice și numai Părintele episcop *Gherasim* al Romanului, cu câțiva aderenți ai săi, ar mai fi rămas pe terenul legalității canonice, — ceea ce ar fi lucru de tot trist.

Credem, că P. S. Sa, episcopul *Gherasim*, nu ne va lua în nume de rău dacă îi amintim, că nici dânsul nu a fost ales de episcop numai prin sfântul sinod, așa cum prescriu canoanele, ci prin corpurile legiuitoare, compuse mai ales din mirenii. Și totuși alegerea sa n'a considerat-o de necanonică, ci a acceptat-o.

Credem mai departe, că P. S. Sa n'a putut trece cu vederea, că după esemplul său ar putea și alții, ori care membru, chiar și al unui eventual sinod ecumenic, să anatemizeze și escomunicare pe întreg sinodul, și atunci ce s'ar alege de biserică? Căci să nu se uite, că anatemezarea, ori escomunicarea însemnează eschiderea celor anatemiști, nu numai din biserică, ci și din societatea tuturor credincioșilor.

Ori cât de bune intențiuni ar avea deci Preasfinția Sa episcopul *Gherasim* dela Roman, și ori cât de liniștit ar putea fi în conștiința sa, noi din motivele de mai sus, pentru prestigiul bisericii ortodoxe, trebuie să le considerăm de greșite, ori pripite. Aceste motive sunt cari ne-au îndemnat și pe noi a participa la o discuțiune ce tinde la o deslegare norocoasă a chestiunii, și credem a nu fi greșit, că am făcut aceasta, chiar depășind ici-colea marginile unei debateri academice.

Dacă în principiu părtinim îndreptățirea bisericilor particulare de a-și regula în spiritul canoanelor afacerile bisericești conform trebuințelor de astăzi, de aici nu urmează, că noi am susținea și am garanta, că legea adusă pentru instituirea consistorului superior pentru biserica ortodoxă din România ar fi bună, și doară cea mai bună; aceasta se va vedea numai după punerea în praxă a legii, și dacă s'ar adevăra ea defectuoasă și nefolositoare, va trebui modificată sau scoasă din vigoare și înlocuită prin alta.

Este însă un rău mare după părerea noastră în biserică din regatul român, care nu datează de acum, nici nu se poate face responsabil pentru el numai regimul actual din România; acest rău stă în amestecul prea mult al stăpânirii lumești în treburile bisericești. Ca să nu mergem prea departe în ilustrarea aservirii bisericii din România prin acest amestec neîndreptățit și prin lipsirea bisericii de libertatea ce i se cuvine, ne mărginim de astădată a susținea, ca un postulat și drept elementar al bisericii, ca ea să-și poată regula însăși afacerile sale, între marginile canoanelor. Pregătirea proiectelor de legi și regulamente bisericești, trebuie deci să se inițieze și să emaneze dela reprezentanța legală a bisericii, rezervându-se puterii statului numai dreptul de a conlucra, ca legile bisericești să stea în armonie cu legile statului. Acest drept cardinal este recunoscut și garantat în statul ungar tuturor bisericilor, și a fost respectat și față de biserică ortodoxă română la aducerea legii noastre fundamentale numite *Statutul organic* în primul congres național bisericesc din anul 1868, cu care ocaziune regimul statului a lăsat bisericii deplină libertate de legiferare.

Regimul țării a făcut la proiectul așternut spre aprobare Maiestății Sale Regelui numai unele modificări de armonizare cu legile statului, dar și aceste modificări cu privire la unele puncte au produs oare care nemulțămire în sinul bisericii noastre.

De dorit ar fi, ca și biserică ortodoxă din România să ajungă a se emancipa de ingerințele guvernului, căci noi așa credem, că numai pe calea aceasta se va ridica la o stare mai înfloritoare, ca să poată servi de model pentru bisericile române din celelalte staturi.

Dixi et salvavi animam meam!

dr. i. p.

Noul guvern și naționalitățile. *Primul informații din Budapesta, că prim-ministrul Khuen-Héderváry a avut o lungă întrevedere cu președintele clubului naționalist Dr. Teodor Mihali. Ministrul-președinte a condamnat procedura de până acum a guvernelor maghiare față de celelalte naționalități din patrie, și a făcut promisiuni, că noul guvern va căuta să repare rând pe rând greșelile din trecut. Ministrul-președinte a rugat apoi pe dl Mihali să stăruie, ca clubul naționalist să observe în dietă o atitudine rezervată față de guvernul actual. Dl Mihali a comunicat clubului dorințele guvernului.*

Din parlamentul țării.

A fost interesantă ședința de luni (24 Ianuarie n.) a dietei ungare, în care s'a prezentat parlamentului noul nostru guvern. Galerile erau deja la orele 9 dimineața toate pline, iar deputații se aflau pe la 9 și jumătate aproape toți la post. Președintele, *Gál Sándor*, deschide ședința la orele 10 și jumătate și face dietei obicinuitele comunicări, în ficul că- rora apoi își face apariția în dietă guvernul prezidat de contele *Khuen Héderváry*.

E primit cu „Hoch” și cu epitete frumoase de „trădători de patrie”, „nemernici”, etc.

După ce ministrii și-au ocupat locurile, prim-ministrul *Héderváry* trimite prin un comisar de sală președintelui scrisoarea sigilată, venită dela Maiestatea Sa Regele. Președintele o predă unui notar, care o deschide și citește: „Maiestatea Sa a desărcinat guvernul prezidat de dl *Welcker* și a numit guvern nou, prezidat de contele *Khuen Héderváry*”. Aceasta e pe scurt înțelesul scrisorii.

Președintele enunță acum, că autograful preainalt, fiind publicat în dietă, se trimite casei magnaților spre publicare, împreună cu procesul verbal al ședinței acesteia, ținută din partea dietei. Dar se naște imediat o gălăgie și o învâlmășală de nedescris. Nime nu știe că de ce și pentru ce? Abia într'un târziu s'a eflat, din gura domnului *Justh*, șeful gălăgioșilor, că dorința e, să se discute întâi asupra autografului preainalt, și dieta să decidă, dacă îl ia la cunoștință, ori nu? Contele *Andrássy* îi explică lui *Justh*, că autograful preainalt sună camerei tot așa ca și casei magnaților, deci camera nu are dreptul să împedecă publicarea autografului în casa de sus. Au mai vorbit și alții, iar unii s'au repezit asupra președintelui și a notarului, în scopul să nimicească procesul verbal, iar în cele din urmă președintele suspendă ședința.

După redeschidere președintele a reparat lucrul, a spus, că după ce s'a convins, că întrebarea sa, dacă are oineva de gând să vorbească la publicarea autografului preainalt, mulți nu au auzit-o, pune acum de nou întrebarea, și numai decât se ridică *Justh Gyula* și rostește o vorbire lungă de neîncredere față de noul guvern. A prezentat la urmă și proiect de rezoluțiune, în acest înțeles.

După el a luat apoi cuvântul prim-ministrul *Khuen-Héderváry* și a citit programul, cu care își începe activitatea noul guvern, prezidat de dânsul. A fost des întrerupt, ce e drept, dar nu a fost împiedecat, astfel, că a putut să spună tot ce avea de spus. Din lunga sa vorbire remarcăm numai părțile următoare: Cu privire la votul universal a spus, că punctul prim al programului său este tocmai reforma electorală. Va face noua lege electorală pe baza principiului votului universal, dar fără pluralitate și totuși astfel, ca caracterul maghiar al statului, în conformitate cu istoria milenară, să fie și pe viitor menținut și asigurat... Noul guvern așteaptă efecte liniștitoare, atât în chestia de naționalitate, cât și în cea socială, și anume dela rezolvarea chestiilor administrative în mod grabnic și corespunzător dreptății, cum și dela manuirea echitabilă a dreptului de asociare și întrunire. Guvernul va căuta să propage spiritul toleranței între confesiuni, griind, ca convingerile religioase și științifice să fie respectate în mod reciproc. A vorbit apoi despre școalele populare, despre reformele administrative, și la urmă a prezentat dietei următoarele proiecte de lege:

Despre bugetul anului 1910.

Despre votarea indemnizării pe două luni.

Despre votarea contingentului de recruți.

Despre convenția comercială cu România.

Despre restrângerea pășunatului, și

Despre modificarea legii referitoare la judecătorile consulare.

Președintele propune, să fie predate toate comisiunilor respective. Se naște de nou tumult și învâlmășală. La urmă propune președintele, ca discuția să fie continuată în ședința următoare. Și așa s'a primit. Ședința s'a încheiat la orele 2 și jumătate.

La orele 4 guvernul s'a prezentat și în casa magnaților. Aici s'a citit o copie a autografului preainalt, pentru că originalul se află încă la președintele camerei. Casa magnaților a luat la cunoștință numirea noului guvern și la propunerea contelui *Tisza István* a înfierat procedura dietei, ca necorectă. A constatat cu indignare cele întâmplate în dietă, și a provocat președintele, să caute o modalitate de a împiedeca repetarea unui astfel de caz. Prim-ministrul *Khuen-Héderváry* și-a citit

apoi și aici vorbirea rostită în dietă, asupra căreia s'a pronunțat contele *Hadik-Barkoczy Endre*, contele *Károlyi Mihály*, și alții, între cari și contele *Tisza István*, care a rostit o remarcabilă vorbire, în favoarea noului guvern, dar în contra votului universal, care nu e de folos, nici națiunii, nici dinastiei. Vorbirea sa a făcut senzație în toate cercurile politice. Casa magnaților a luat apoi spre știre numirea noului guvern și și-a exprimat speranța că va rămâne pe teren legal.

În dietă s'a continuat eri, Marți, discuția asupra numirii noului guvern, și se va continua și astăzi, poate și mâine.

Din protopresbiterate.

Conferență preoțească în tractul Turda.

Ațințiș, 6 Ianuarie v.

Aflându-ne pe la sfârșitul anului perdusem aproape speranța de a ne revedea iarăși unii pe alții. La 29 Decembrie v. a anului ce acum a trecut, însă iată-ne întruniți de nou în orașul Turda în obicinuita conferență anuală, care a decurs dupăcum urmează:

La orele 8 a. m. s'a început serviciul divin săvârșit de preoții *Ignatius Berendi* din Cârceadea, *Vasile Crișan* din Murăș-Deceș și *Vasile Sândeianu* din Sân-Mihail-inferior, în prezența preoților adunați pentru conferență și a unui frumos număr de parohieni de ai noștri din Turda.

Predica a ținut-o *Vasile Sândeianu*, luându-și ca motto cuvintele sf. evangelist Mateiu: „Căutați mai întâiu împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui și apoi toate celelalte se vor adauge vouă”.

După sf. liturgie s'a oficiat parastas pentru odihna sufletului feroiților *Andrei* și *Miron* și a binefăcătorilor *Emanuil* și *Demetriu*, și s'a făcut invocarea Duhului sfânt prin protopresbiter. Terminate acestea ne-am adunat la orele 10 și jum. în edificiul școlii din loc unde dnul președinte *Jovan Murășan* deschide conferența cu următoarea frumoasă vorbire:

„Onoraților domni și iubiți frați în Cristos!

Simțesc viață bucurie, când după un an de grele încercări pentru biserică noastră strămoșească și fiica ei, școala noastră românească mult amenințată, — pot avea fericirea de a vă vedea întruniți pe dvoastră, iubiților frați, iarăși în conferența noastră anuală.

Vă salut cordial și împlor din nou darul preasfințitului duh ce l-am invocat și azi în biserică — asupra noastră — rugând cerul să ne trimită duhul înțelepciunii și al înțeleg-rii, pentru ca și de data asta să putem desvolta o lucrare mănoasă întru întărirea bisericii noastre străbune spre mărirea lui Dumnezeu și salutarea credincioșilor.

A trecut un an plin de îngrijorări, plin de sbuciumări adânci, cari dacă nu vom fi mai tari și mai trezi la postul nostru, ca ori și când până acum — sunt menite să sdruncine din temelii cetatea cea scumpă nouă: biserică și școală — și prin acestea însăși ființa noastră biserică vie, poporul nostru.

Ferițiții noștri părinți esperiând, că în marea acestei vieți adeseori turburată, ea și de prezent — de viforul ispitelor și noi vom fi espui multor cercări grele, ni-au lăsat de scut și adăpost acea ancoră tare și puternică, care i-a ocolit și pe dânsii dealungul veacurilor ca o scumpă moștenire spre a ne apăra și pe noi de viforul acelor ispite și a ne conduce ca o falie luminoasă în cărările cele întunecoase ale acestei vieți.

Viforul ispitelor e la poarta cetății, e în atmosfera vremii vrăjmașe — înțelegem, cred eu toți fără a mai face pe ornicarul întâmplărilor pe peste anul ce espiră, și nu ne rămâne decât ca noi ceice suntem păzitori să veghiem ziua și noaptea ca acel vifor să nu descopere cetatea, să nu intre între zidurile ei, căci atunci în locuitorii ei, în primul rând pe noi ne vor răpi valurile lui.

Noi preoții când am primit apostolia preoției, acest post de mare cinste, ne-am legătuț cu sfânt jurământ nu numai înaintea autorităților și a poporului cel păstorim, ci și înaintea lui Dzeu sub grea răspundere, că tuturor toate ne vom face „ou vreme și fără vreme” — cum zice apostolul — deci acesta trebuie să ne fie aievea și lozinciă și să căutăm, ca înainte de toate să ne achităm de greaua noastră chemare pastorală, și numai în rândul al doilea și pe cât ne va ajunge timpul să ne vedem de celelalte trebuincioase trecătoare. Vai de acel preot, care va lucra invers, căci osânda și răsplata îi va fi răsunarea groznică, stricarea așezămintelor bisericii și școlii, stricarea poporului, și scris este, că „cel ce strică biserică lui Dzeu, strică-l va pe acela Domnul”.

Dar pentruca să putem satisface mai cu succes chemării noastre trebuie să ne înțărăm cu armele puternice ale învățării, orbi fiind cum vom putea conduce pe alții, întunecați fiind cum vom putea lumina pe alții? Deci trebuie noi să ne luminăm întâi, nu ne putem mulțumi cu puținul ce l-am câștigat în școli și seminarii, ci avem să cetim — să facem școală continuă, prin alimentarea sufletului nostru cu cunoștințe necesare postului nostru. Aci avem frumoasa noastră bibliotecă protopresbiterială înființată cu obolii nostri — vă stă la îndemână, dar regrețând observ, că abia 5—6 preoți se folosesc de ea peste an.

Anume am ținut să avem înjghebată biblioteca, ca un depozitar scump de capital intelectual și indispensabil la ușurarea chemării noastre preoțești, bine știind că cel ce citește azi una, mâine alta și le împărtășește și poporului, preotul să prezintă ca înalt, ca înțărmat cu puteri nouă, văzând cu ochii binefacerile asupra poporului.

Un preot cu calități superioare intelectuale și morale îndrumază pe toată linia viața poporului său. Cum este el — este și altul! Aranjat curat și înțelept în ale sale, fie chiar și sărac într-o mică parohie, trează, activ se face el ca o pildă bună de imitat. Poporul îi ascultă predicile, îi urmează sfaturile, îl îngrădește cu dragostea sa ca într-o cetate tare, neînvingibilă de cei ce vor să-i sfarme zidurile. Devine preotul autoritate ideală, de care cu fiori dulci îndrăznește să se apropie poporul în trebuințele sale, ascultând, privind și urmând sfaturile preotului, ca dela cel dintâi și mai mare binefăcător al său. Apoi să nu uitați a observa că preotul care se indeletnicește cu calitățile desorise, mai are recompensă de a fi cinstit și de străini, de autoritățile civile, și adeseori am auzit zicând: „Preotul acesta e foarte harnic și de treabă, îl iubesc poporul și nu putem să nu-i facem pe voe, când are vre-o treabă, căci s'ar revolta poporul în contra noastră“.

(Va urma).

Apel. *)

După o muncă stăruitoare de mai multe luni împreună cu multe greutăți n-a reușit a înrola sub stegul abținerii depline dela beuturile alcoolice atâtea membri, cu câți s'ar putea înființa prima societate de abținere la noi Români din Ungaria. Lucrul acesta se va și întâmpla cu ajutorul lui Dumnezeu în 12 Februarie st. n. 1910 și societatea va purta numele marelui bărbat al bisericii și al neamului nostru, a mitropolitului de pie memorie „Andrei Șaguna“.

Istoria luptei împotriva celui mai rău făcător dușman al omenirii, împotriva alcoolului, a dat dovezi în desjuns, că societățile de cumpătare nu ajută nimic și că numai abținerea desăvârșită este biruitoare și singura mântuitoare. Scopul societății noastre este a răspândi lumină prin toate colțurile locuite de români ale patriei noastre asupra chestiunii alcoolismului (patima beției) și a face cunoscute rezultatele științei moderne de azi în ce privește influința stricăcioasă a beuturilor alcoolice asupra sănătății, averii și cinstei omenirii. Credem, că — cel puțin în general — se știe câte pagube are să îndure neamul nostru din această țară din cauza alcoolului (să ne gândim numai la actuala stare a fraților nostri din Bihor). Prin urmare avem și credința că, prin înființarea unei societăți de abținere, salvăm un lucru folositor pentru noi și plăcut inaintea lui Dumnezeu.

Pe lângă voința și cunoștința necesară — pentru ajungerea scopului pomenit — avem însă lipsă și de sprijinul altor societăți și a oamenilor singuratici, precum și a tuturor instituțiilor, cari serios doresc înaintarea în cele bune a neamului nostru. Avem lipsă de sprijin moral în prima linie, din care să ne alimentăm însuși, și de sprijin material, prin care să ne putem procura mijloacele de lipsă în mișcarea ce vom să începem. Societatea noastră va trebui să aibă o modestă locuință, câteva reviste de specialitate, va trebui să tipărească în românește lucrările mai valoroase din literatura antialcoolică, va trebui să trimită conferențieri pe sate pentru a câștiga cât mai mulți oameni pentru abținere. Ca toate acestea lucrări să poată fi săvârșite, pe lângă puteri morale avem lipsă și de mijloace materiale. Ne adresăm cu rugarea noastră ferbinte către toate societățile și instituțiile noastre, precum și către toți frașii și conducătorii vieții noastre publice, să nu ne lipsească de ajutorul lor prețios, fie cu cuvântul, fie cu fapta. Cuvintele de încurajare, fie prin ziarele noastre ori prin epistolele private le așteptăm

*) Toate foile noastre sunt rugate a reproduce acest apel.

cu nespun interes, pentru că acelea vor fi hotărâtoare mai ales dacă ele vin din partea celor chemați. Ajutorul material dela care atâră în mare măsură urmărirea idealului nostru, să-l răsplătească Dumnezeu cu ale sale daruri tuturor celor ce ni-l vor da. Ajutoarele materiale sunt a se trimite la adresa subscrisului (N. Popovici, Sibiu, Schulgasse nr. 24).

Dzeu să ne ajute, după cum ne este gândul și după cum ne vor fi faptele în această mișcare.

Sibiu, în 11/24 Ian. 1910.

În numele abștinenților Români din Sibiu:
Nicolae Popovici.

NOUȚĂȚI.

Dela Asociațiune. Duminec, în 17/30 Ianuarie 1910 se vor reprezenta piesele: *Ca prin romane*, comedie într-un act, după Görllitz, și *Arvinte și Pepelea*, comedie într-un act de V. Alexandri. La această producțiune va debuta și dl I. Dordea, absolvent de conservator. Iar conferința dlui Popescu se amână pe Duminec următoare 6 Februarie n. Începutul la 5 ore seara.

Din Berlin. Principesa și principele moștenitor din România au făcut o vizită la curtea din Berlin: împăratul Germaniei a investit în zilele acestea pe noi cavaleri ai ordinului „Vulturul Negru“, între cari se găsea și principele moștenitor Ferdinand. Cavalerilor li s'a oferit un dineu din partea împăratului și a împărătessei. În onoarea părechei princiere române s'au dat în Berlin câteva serbări strălucite.

Din Budapesta ni se scriu următoarele: „Sâmbătă în 22/1 n. și-a deschis la universitatea din Bpesta cursurile de literatură și limba română dl prof. Dr. Alexici, în fața unui număr frumos de ascultători. Au fost de față vre-o 100—120 de studenți. În cuvântul de deschidere a indemnă tinerimea română, ca să-și iubescă limba națională și să-și câștige cultură românească! A fost viu aplaudat“.

Societatea scriitorilor români, cum ni se vestește, a aranjat în Bucovina în zilele de 15—19 Ianuarie câteva serbări literare de mare valoare culturală și națională. În Suceava, Câmpulung, Cernăuț și Rădăuț scriitorii au fost primiți de Români bucovineni cu o însuflețire de nedescris. Conferențieri în aceste 4 orașe ale Bucovinei au fost domni Sadoveanu, Pavelescu, Gârleanu, Miulescu, Dinu Ramură și Anghel. S'au citit lucrări din Creangă, descrieri și schițe d'ale scriitorilor mai tineri; s'au recitat poezii, fabule și epigrame ș. a., ascultate cu mare atențiune și resplătit cu nesfârșite aplauze. Salele au fost totdeauna pline de public, care a sărbătorit pretutindenea cu adevărată dragoste pe scriitorii bucovineni.

Studenți români la Paris. După un raport parizian numărul studenților în Paris în anul 1908/9 a fost de peste trei mii. Din aceștia 233 sunt studenți români; studenți germani sunt în număr numai de 231.

Non proces. Preotul slovac Andrei Hlinka, cunoscutul fruntaș, care n'a scăpat încă din temniță, are un nou proces de presă pentru un articol „agitatoric“ publicat într'un ziar din America. Procesul se va judeca la curtea cu jurați a Seghedinului în 15 Februar.

Pentru onomastică. Din prilejul onomastice lor, următorii dăruiesc fondului Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace, și anume: Ioan Petrașcu, m. croitor, 1 cor.; Ioan Părașcu, m. croitor, 2 cor.; Ioan Bologa, m. croitor, 1 cor.; Ioan Moldovan, m. croitor, 40 bani.

† **Teodor Hârțioagă**, paroh în Noul-săseș, după scurte dar grele suferințe, împătâșit cu sfintele taine, a adormit în Domnul în etata de 80 de ani, după 56 ani de fericită căsătorie și după 46 ani de preoție. Îl deplânge soția, 4 copii și numeroși nepoți. Odihnească în pace!

Urme de biserică. În moscheea Ievrahar la Iedicle în Constantinopol, făcându-se reparații, s'a dat sub tencuială peste un chip al lui Hristos, foarte vechi; asemenea s'a găsit un chip al sfântului Iacob și un mozaic artistic. Moscheea, prin urmare, a trebuit să fie cândva o biserică a creștinilor.

Aviatică. Ni se scrie, că inginerul A. Vlaicu s'a întors dela Paris, unde a stat câteva timp pentru a da indicațiile necesare în vederea construirii motorului său. Aparatul întreg va fi gata peste câteva săptămâni, și apoi se vor face încercările de zburat. Se crede, că inginerul român va reuși deplin.

Aprovizionarea cu lapte. Dovedindu-se că o mare parte din laptele ce se vinde în Budapesta, e falsificat cu multe materii străine, consiliul comunal voiește să înființeze o societate, la care să ia parte și comuna, spre a putea vinde lapte curat și cât mai ieftin.

Bal. Secțiunea „Sibiu“ a Societății carpatine ardeleni invită la balul ce-l aranjază Marți în 1 Febr. n. 1910 în sala mare dela „Casa Societății“. Începutul la 8½ ore sara.

Boicotare. Iată cum se luptă americanii în contra scumpetei traiului: În Cleveland 30 de mii de oameni s'au obligat în scris să nu mănânce carne de loc timp de 40 de zile. Mișcarea aceasta de boicotare se răspândește din zi în zi tot mai mult în câteva orașe din America.

Cometă nouă. Din Africa de sud, din orașul Iohannisburg, vine vestea apariției unei comete nouă, care a fost văzută luni în săptămâna trecută. După două zile cometa a fost observată și în Viena, și de atunci toate institutele astronomice mai de seamă ale Europei au anunțat ivirea cometei acesteia cu totul nouă, care nu trebuie confundată cu cometa Halley. Cometa cea nouă se poate zări cu ochiul liber îndată după apunerea soarelui; — la noi nu s'a putut vedea până acum, fiindcă cerul a fost înorat.

Reuniunea fem. române brașovene. Deunăzi a fost la Brașov adunarea generală ordinară a „Reuniunii femeilor române din Brașov“. Iată câteva date interesante asupra situației societății. Avera Reuniunii este astăzi de cor: 114638 și 53 fil. mai mare decât în anul trecut cu 2426 cor. 51 fil. Avera internatului orfelinat este de 7171 cor. 90 fil. Bugetul Reuniunii pe 1910 se stabilește la intrări și la ieșiri cu 7494 cor. 31 fil., iar al internatului se stabilește cu 15360 cor. În ședința din urmă s'a ales comitetul pe periodul 1909—1912. Alegerea a urmat prin votare secretă. Au fost alese în comitet 12 membre, iară dintr'insule au fost alese prezidenta, vice-prezidenta și casiera, și anume: Maria B. Baiulescu prezintă, Virginia Vlaicu, viceprezintă, Sidorina Petrovici casieră, și următoarele nouă membre: Elena A. Popovici, Balasa Blebea, Maria D. Lupan, Catinca A. Bărsan, Eugenia Vecerde, Maria Maximilian, Elena Sfetea, Maria Popescu și Maria Medean; se rețetă a fost ales d. Ioan Lengeru avocat. Suplente au fost alese: Elvira Navrea, Catinca N. Bogdan, Maria Chicomban, Maria Dușoiu, Elena Voina și Maria Stinghe. Adunarea de alegere a fost condusă de doamna prezintă de onoare Elena Săbădeanu.

Bătăia în școală. Cetim într'un ziar maghiar din capitală, în „B. H.“, că și în școlile primare ale Budapestei nuiele de băut joacă un mare rol. Intr'o ședință a consiliului comunal, ținută în săptămâna trecută, s'a decis să se facă cercetare disciplinară împotriva învățătorilor, cari au băut pe școlari. Consiliul a declarat, că desaproabă cu desăvârșire bătăia în școală, și că va porni cercetare disciplinară în contra fiecărui învățător, care va mai întrebuița acest mijloc de educație școlară.

La fondul de 20 bani al „Reuniunii sodalilor români din Sibiu“, din prilejul adunării generale a Reun. rom. agricole sibiene, ținută în Porcești, s'au făcut următoarele dăruri: Iacob Greou, v. gil silv., Ioan Fanea, notar (Tălmăcel), Ieronim Motoc, notar (Sebeșul sup.) și dne, Virgil Comșa, notar, Andrei Gălea, învățător, Ilie Piso, ales paroh în Tălmăcel, Andrei Gălea, primar, Ioan Roman, paroh (Tălmăcel), câte 1 cor., familia parohului Toma Dragomir, 2 cor., Alex Olteanu, agent, 60 bani, Ioan Druhere, paroh Boia, Nicolae Grecu, pielar, Toma Bobange, inv., câte 50 bani, doara Victoria Mateiu (Sebeșul sup.), Pantilimon Bata, ec., Stoa Costeiu, hotelier, Dr. I. Ivan și fiul Ovidiu (Sibiu) câte 40 bani, Stoa Costeiu comers., 30 bani, Ioan Grecu pielar, Ilie Stoisor, Achim Bata, Nicolae Bucșa, inv., Dr. P. Șpan, prof. sem., Nicolae Bratu, propr. „Foii poporului“ (Sibiu), câte 20 bani și Vio. Tordășianu, secretarul „Reun. rom. agricole“, 10 bani.

Viriliștii Salagiului sunt: Dr. G. Pap, F. Cocian, G. Pap-Băsești, A. Cosma, I. Șimon, Dr. L. Gyurko, V. Mica, P. Pop, G. Filep, M. Pop, Dr. Al. Pap, I. Dragomir, V. Rob, V. Pop, M. Bohățel, Dr. Iuliu Pap, I. Filep, I. Bancoș și Dr. M. Pap.

Petrecere în Mercurea. „Reuniunea meseriașilor din Mercurea“ invită la petrecerea cu joc, care se va aranja Duminec în 30 Ianuarie stil nou anul curent în sala hotelului „La trei arabi“ din loc. Începutul la orele 7½ seara. Prețul de intrare: de persoană 1 coroană. Venitul curat este destinat pentru Reuniune.

Muzeul Asociațiunii.

P. T. Domni al căror nume este indus în consemnarea prezintă și-au răscum-părat feliicitările de Anul nou 1910 în fa- vorul Muzeului Asociațiunii, contribuind următoarele sume:

Dr. G. Cosma avocat Beiuș cu 6 cor. Dr. George Gârda, avocat Făget, Nic. Albu, senat. mag. Ocna-Sibiului cu câte 5 cor., Teofil Dragomir Lupoia, Ioan Papiriu Pop, protopop Seciu, Dănilă Muntean, notar. penz. M. Uioara cu câte 4 cor., Dr. Ermil Ternovean, medic Tulgheș cu 3 cor., Candin Scuiu, Măgina, George Ittu, paroh Vale cu câte 2 cor., George Albu, paroh Geogiu de sus, Trifon Miclea, protopop Satul nou, P. Stoica dir. de bancă cu câte 1 cor.

Eugenia I. Paraschivă donează pe seama Muzeului Asociațiunii 10 cor în memoria iubiților ei răposați.

Sibiu, 24 Ianuarie 1910 n.

Ioșif Sterca Șuluțu
prezident.

Cărți și reviste.

Neamul Românesc Literar, nr. 2 din 10 Ian. 1910 cuprinde: Ceva despre Ion Creangă. Cămașa vrăjită, versuri de G. Rotici. Corbul, de N. N. Beldiceanu. Olăria noastră de azi, de V. Madgearu. Cugetări. Cronică. — Abonamentul pe un an 5 lei. Apare în fiecare Duminec. R. și adm.: Valenți-de-Munte (Prahova). Un număr 10 bani.

Strigoi, de Mihai Eminescu, comentat de Dr. Al. Bogdan, Sibiu, tip. arhid. 1910. O broșură de 43 pp. Prețul? — Lucrarea dlui Bogdan, profesor în Brașov, este un fel de cercetare amănunțită și documentată, care în critica literară română se face foarte rar, dar care este cu atât mai obicinuită la popoarele cu o cultură veche și cu o literatură mai bogată decât e bunăoară cea românească. Poezia Strigoi, care poate este cea mai grea de pătruns în tot ce a scris Eminescu, are îndeosebi trebuință de asemenea cercetări și tălmăcirii critice. Pentru a contribui cu lămuriri în număratoarele ascunzișuri ale acestei poezii, autorul comentariului a căutat și a găsit izvoarele de multe soiuri, de unde Eminescu și-a adunat materialul său; ne arată apoi cât este de bogat acest material și cu câtă a-dăncime de gândire a fost turnat într'o formă poetică originală și neperitoare. La locul acesta nu putem stărui mai pe larg asupra studiului dlui profesor Bogdan; îl recomandăm însă tuturor admiratorilor lui Eminescu să-l citească. (e).

Teatru german.

Astăzi, Mercuri, *Der Traum ein Leben*, tragedie, în beneficiul artistului *Baumann*. Măne, Joi, *Der fidele Bauer*, operetă.

Boala englezească

zdruncină sănătatea copilului Dtră, dacă nu folosiți imediat un mijloc sigur. 2 (330) 4—5

Emulsiunea lui Scott

conține toate părțile recerute, pentru a în-tări oasele și a-le providea cu mușchi tari și sănătoși. Un favor al *Emulsiunei lui Scott*, care părinții îngrijitori îl recunosc, e că din cauza gustului lui plăcut și dulce, se ia cu deosebită plăcere de micul pacient. Chiar și când copii nu suportă laptele, mistuesc fără cea mai mica greutate *Emulsiunea lui Scott*.

Veritabil numai
cu această marcă
— Pescarul — ca
simplu garant
și experților
lui SCOTT.

Emulsiunea lui Scott

s'a dovedit în toate aceste casuri

ca o Emulsiune model neîntrecută.

Prețul unei sticle originale c. 2-50.

Se găsește în toate farmaciile.

Tema: Fejetý